

30/06/2024

ט"ד אסף דוק 077-5006206

ת. 052-6885006

העמדה לדין בעקבות אירועי לחימה בצבא - סוגים ועונשים

חיילים ומפקדים מתאמנים לאורך כל שירותם למצבי לחימה. יש המסיימים את שירותם ללא כל אירוע לחימה, אך יש הנקלעים למצבי לחימה חד פעמיים או מתמשכים. על אף האימונים המפרכים והמדויקים, עלולים להיות באירועי לחימה מצבים של כאוס וחוסר ודאות, והלוחמים בשטח נדרשים לקבל החלטות בחלקיק שנייה. התוצאה היא שהם עלולים לעמוד לדין פלילי על החלטה שקיבלו במהלך אירוע הלחימה. עו"ד אסף דוק מסביר מהם דיני מלחמה, מהו תחקיר לאחר אירוע לחימה ומדוע חשוב לקבל ייצוג מטעם עו"ד פלילי בעל ניסיון אם אתם עומדים לדין פלילי בעקבות אירוע לחימה.

רקע

במהלך ההיסטוריה חיילים ביצעו בקרבות מעשי זוועה כגון אונס, הוצאות להורג, התעללות וביזה. משום כך צבאות בעולם חתומים על שורה של אמנות ודינים בינ"ל. גם צה"ל חתום על אמנות ודיני מלחמה בינ"ל שבהן מוגדר מיהו אזרח, מהו נשק לגיטימי, חוק כליאה של לוחמים בלתי חוקיים, כיצד לנהל מחנה שבויים, האם מותר להשתמש במגן אנושי, מהו לוחם בלתי חוקי, נהלים אודות ביזה ועוד.

ידועים מקרים שבהם נדרשים מפקדים וקצינים לתת את הדין על פשעי מלחמה שביצעו ולעמוד לדין בבית המשפט הבינלאומי בהאג. במאמר מוסגר יצוין שיש המשתמשים בדינים אלה ככלי לניגוח פוליטי וממליצים להעמיד לדין בינ"ל מפקדים וחיילים על פעולות לחימה שביצעו ללא רבב. כמובן שבמקרה כזה יש להתייעץ בדחיפות עם עו"ד פלילי המכיר חוקים אלה ואת התנהלות המערכת המשפטית בארץ ובעולם.

הדין הצבאי ואירועי לחימה

כל האנשים המשרתים בצה"ל כפופים לדין הצבאי, ואם יעברו על אחד מהחוקים הם עלולים להיחקר במצ"ח ולעמוד לדין באחד מבתי הדין הצבאיים. הליכים אלה מתבצעים בין אם החייל עבר על הדין הצבאי ובין אם עבר על אחד מהחוקים החיצוניים לצבא, כגון הטרדות מיניות. עם זאת, ההתנהלות המשפטית בצה"ל היא ייחודית, שכן גם השיפוט הפלילי מתנהל בתוך המערכת הצבאית עצמה. אם מפקד או חייל עומדים לדין פלילי, ההליך יתנהל בבתי הדין הצבאיים כהליך פלילי רגיל, אבל באמצעות המערכת הצבאית עצמה. המטרה היא לספק לדרג הפיקודי שליטה בצבא ולחזק את שרשרת הפיקוד, שכן צה"ל הוא אינו ארגון דמוקרטי.

המפקדים והחיילים חשופים להעמדה לדין גם בגין אירועי לחימה שונים שנמצא כי התקבלה בהן החלטה לקויה. בפרשת קו 300 נחקרו בכירים בצה"ל ובשב"כ בעקבות מותם של שני מחבלים שהוצאו להורג לאחר שנתפסו. לאחרונה התרחשה פרשה מפורסמת אחרת, ובה הוכח כי אלזור עזריה ירה במחבל, על אף העובדה שהמחבל כבר לא סיכן איש.

בניגוד לעבר אירועים מבצעיים כיום מצולמים, אף אירועי לחימה ארוכים ומסובכים. כתבים צבאיים מורשים להיכנס לחזית ולצלם את הלחימה, תחת הגבלה ומרחק ביטחון. במלחמת צוק איתן נחשף הציבור למתרחש בחזית בעזה במגבלות מסוימות. יתרה מכך, פעמים רבות מעודד צה"ל צילומים מבוקרים על ידי דובר צה"ל, כדי שיהיו בידיו הוכחות על שנעשה ואפשרות להזים שמועות על פעולות לא חוקיות והפרת דיני מלחמה.

30/06/2024

077-5006206

052-6885006

תחקיר לאחר אירוע לחימה

הצבא מקפיד לגבש שרשרת נהלים מפורטים לכל מצב שאפשר להעלות על הדעת. כמו כן, לאחר כל אירוע נערך תחקיר מפורט שבו מנסים להבין כיצד התנהל האירוע, האם היו בו כשלים והאם יש צורך בביורור נוסף. מטרת התחקיר היא הבנת מה שהתרחש, יצירת בסיס להסקת מסקנות והפקת הלקחים בעקבות כל מקרה ומקרה. כל יחידה חייבת לבקר את הביצועים של עצמה, כדי להשתפר בעתיד.

אירוע לחימה הוא מצב בלתי צפוי ואף ידוע הביטוי "ערפל קרב", אך התחקיר עלול להעלות כשלים ושגיאות שהתקבלות במהלך הלחימה. כמובן שיש הבדל אם התבצעה שגיאת משמעת או שגיאה מוסרית. על מי שמבצע את התחקיר לברר את כל העובדות ובהתאם לתנאים הייחודיים שהתפתחו בכל מצב לחימה. מפקדים וחיילים עלולים לעמוד לדין פלילי באירועים כגון:

□ **הרג אזרחים** - התחקיר בודק אם הירי היה בטעות או מכוון. כיום המערכת הצבאית מתמודדת עם אירועי לחימה המתרחשים בתוך הזירה האזרחית, כפי שהיה בצוק איתן. הגבול בין פגיעה בלוחמי אויב לבין פגיעה באזרחים תמימים שנקלעו למקום הוא דק מאוד. על התחקיר לברר אם הרג האזרח בוצע מיצר נקמה, מהחלטה פיקודית לא נכונה, במטרה להגן על חיי חייל אחר וכדומה.

□ **ירי בכוחות צה"ל** - מהן הנסיבות שהובילו לירי עצמי ולפגיעה בכוחות צה"ל.

□ **ביזה** - על אף שמדובר בהשערה שנשמעת הזויה, ידועים מקרים שבהם חיילים בזזו רכוש והועמדו לדין פלילי. הפיתוי לקחת למזכרת דברים הוא גדול, וצה"ל אוסר בחומרה על תופעה זו ומעמיד חיילים לדין פלילי על עבירה זו.

□ **התנהגות פלילית במהלך לחימה** - כגון הטרדה מינית של חיילים וחיילות או הטרדה מינית של חיילי אויב ואזרחי אויב.

□ **אלימות בלתי מבוקרת** - שימוש באלימות בלתי מבוקרת שלא לצורך ולא לפי הפקודות.

לסיכום, צה"ל נחשב לאחד מהצבאות המוסריים בעולם. על אף האשמות מצד גורמים בינ"ל, הצבא משקיע מחשבה עמוקה ומשאבים יקרים כדי למנוע פגיעה בחיי חפים מפשע במהלך אירוע לחימה. למשל, פיזור כרוזים, הודעות מוקלטות ושליחת מסרונים לפני פגיעה אפשרית, ניסוח וחיידוד נהלים לפני כל אירוע לחימה והדרכת מפקדים על הדין הבינ"ל ועל החוק הצבאי.

על אף מאמצים אלה, עלולים המפקדים או החיילים לבצע שגיאות קריטיות במהלך אירוע לחימה. השגיאות עלולות להתרחש בגלל כוונה מוקדמת או בגלל טעות בשיקול דעת. התחקיר הפנימי שמתבצע עלול להסתיים בפתיחת חקירה מטעם מצ"ח ואף פתיחה של חקירה פלילית לכל דבר. חשוב להיות מיוצגים על ידי עו"ד פלילי בעל ניסיון המתמצא במערכת. העו"ד יסביר לכם את הזכויות שיש לכם בהליכים המתבצעים במערכת הצבאית, יכין אתכם לדיונים, יפרט על האפשרויות העומדות בפניכם ויגבש עבורכם קו הגנה יעיל.

זמנת לחקירה במצ"ח או הוגש נגדך כתב אישום בגין אירועי לחימה בצבא?

צה"ל נחשב לאחד מהצבאות המוסריים בעולם. על אף האשמות מצד גורמים בינ"ל, הצבא משקיע מחשבה עמוקה ומשאבים יקרים כדי למנוע פגיעה בחיי חפים מפשע במהלך אירוע לחימה. למשל, פיזור כרוזים, הודעות מוקלטות ושליחת מסרונים לפני פגיעה אפשרית, ניסוח וחיידוד נהלים לפני כל אירוע לחימה והדרכת מפקדים על הדין הבינ"ל ועל החוק הצבאי.

על אף מאמצים אלה, עלולים המפקדים או החיילים לבצע שגיאות קריטיות במהלך אירוע לחימה. השגיאות עלולות להתרחש בגלל כוונה מוקדמת או בגלל טעות בשיקול דעת. התחקיר הפנימי שמתבצע עלול להסתיים בפתיחת חקירה מטעם מצ"ח ואף פתיחה של

30/06/2024

077-5006206

ת. 052-6885006

חקירה פלילית לכל דבר.

במידה ומצאתם עצמכם חשודים או נאשמים באירועי לחימה בצבא עליכם להיעזר בשירותיו של עורך דין צבאי בעל ניסיון שיידע כיצד לנווט בין האפשרויות השונות שהחוק מאפשר לו. עצם נקיטת הליך פלילי כנגד אדם, עלולה להעיב על שמו, לפגוע פגיעה אנושה במוניטין שלו, במשפחתו ובחיי החברה שלו, ובמקרים מסוימים אף להביא לשלילת חירותו. הזכות לקבל ייעוץ משפטי ניתנת בכל שלב של ההליך הפלילי וכדאי לנצל החל מהשלב הראשון - החקירה במצ"ח. בשלב זה יש כללים ברורים של 'עשה ואל תעשה', משום שאף שגיאה קלה מצד הנחקר עלולה להיות בעלת השלכות רציניות להמשך ההליך.

הדין הפלילי סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו ולהיפך, מניעת יציאה ממנו. שלב היציאה יכול להיות בגלל הוכחה שאכן לא התבצעה עבירה, אך גם תודות לכשלים בירוקרטיים וביצוע כושל או לא חוקי של אחד מהשלבים שנסקרו לעיל. היועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המנהלי או המשפטי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך בייעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שייסיע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים באירועי לחימה בצבא מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה וזומנת לחקירה במצ"ח או הוגש נגדך כתב אישום - פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.